

становници из Црне Горе и Херцеговине, углавном Бањани, како то пише Добрила Бјелић (у тексту: *Миграциона кретања и насељавање подручја Борја*). Када Турци 1527. заузимају и ово подручје готово целокупно становништво је са овог подручја пребегло преко реке Саве. Срби су поново насељавали овај простор, али је ово подручје у више наврата потпуно опустело како због турског терора (нарочито крајем XVII века када су порушени манастири Липље и Ступље), тако и због помора становништва због епидемија које су често харале у та времена (последња велика епидемија црне куге забележена је 1782 - 1784. године).

Српско становништво нарочито је тешко страдало за време ратова Турске и хришћанске Европе али и устанака који су били покушаји ослобођења од турског јарма, а до којих посебно често долази после пораза Отоманске царевине под Бечом 1683. године. Тада долази и до масовнијих сеоба Срба ван подручја Отоманске империје, а Аустрија и Угарска их ангажује као војнике на својим границама према Отоманској империји. Аустријски цареви и угарски краљеви су Србима, који су као војници чували њихове границе (крајине) према Турској, дали статус слободних грађана (нису били у кметском односу). Управо то многи сматрају као једним од разлога тадашње нетрпељивости (кметског) хрватског према (слободном) српском становништву на тим подручјима, што ће се пренети и у наредне периоде.

О бројности српског становништва са леве обале реке Саве најбоље говори чињеница да се по њима (Србима или Рацима како су их – по старој српској држави Рас – називали у Аустрији и Угарској) подручје данашње Славоније назива, у то време, RASCIA. На аустријским географским картама из тог времена (видети: *ATLAS MAIOR OF 1665* чије репринт издање штампа познати немачки издавач *TASCHEN*) подручје данашње Славоније назива се RASCIA, а тадашња Славонија (Slavonia) је обухватала подручје северозападно од Загреба, а тадашња Хрватска (Croatia) мало подручје јужно од Загреба и Западну Херцеговину. На карти у наведеном Атласу (на страни 141) Босна (Bosnia) се на северу граничи са Rascia, на истоку са Serbia, на југу са Dalmatia и на западу са Croatia и нема

границу са облашћу Slavonia која се налази северно од Croatia и западно од Rascia.

Римске папе, али и аустријски цареви, како пише проф. Радослав М. Грујић (*Апологија српског народа у Хрватској и Славонији*) називали су многобројни народ што се у XVI, XVII и XVIII веку насељавао из Босне и Херцеговине у Хрватску и Славонију - српским народом, иако много чешће Власима и Рацима; а и тада су по који пут истицали да су сва та имена синоними за један те исти српски народ... И цар Фердинанд I у једној повељи из 1538. године на пет места тај народ назива Србима или Рацима (Serviani seu Rasciani), а на једном само Раци (Rasciani)... У једном писму (из 1685. године) цара Леополда I помињу се и хришћани Срби Бошњаци (Christiani Bosnenses Rasciani), а у повластици царској од 11.6.1689. године за Србе у Славонији, по вировитичкој, пожешкој, валповачкој и сремској жупанији изричито вели да су из Босне дошли. А нешто раније, пре него што је ова повластица издана (1688) јављено је из Угарске да је аустријска војска у Босни, помоћу тамошњих Срба (dasiger Raitzen) ударила на 2000 Турака.

Србе су звали Рацима и Турци у Босни. Тако је свештеник из Чечаве, поп Јеврем Станковић, забележио (*Босанска вила*, 1887) како су Турци – Крајишници *силни били и зулум чинили овдашњем народу када су ишли против Карађорђа у Србију ратовати; како су се фалили кад су ишли на Раца да ће, кад се отуд врате, довести собом доста робља и плена и да ће Раца све до једног побити. А кад су се отуд враћали без пљачке говорили су: “Еј моја рајо, није оно Рац, већ горе него Москов; вала, где нанишани, не промаша већ обара.”* И заиста, тада је погинуло много Турака из Босне, а само у боју на Мишару 9.000 Срба уништава 40.000 Турака, махом из Босне.

Српско становништво за време турског ропства изложено је притисцима да прелази с православља на ислам, док се Срби који су се иселили у Аустрију присиљавају на унијаћење и покатоличавање. Неколико векова српски народ масовно бежи од турског зулума на територију Аустрије (од 1867. године – Аустроугарске). Бежећи преко Саве Срби успевају да избегну прелазак

на ислам али у Аустрији бивају изложени још јачем (и много суптилнијем) притиску унијаћења или покатоличавања. Аустријске власти избегле Србе прихватају, насељавају их на подручјима који граниче са Турском и од њих стварају своје граничаре. Пошто су се Срби показали као одлични ратници – граничари, аустријске власти радо прихватају избеглице из Босне. Од аустријских власти једино нису радо прихваћени, а и отежаван им је прелазак преко Саве, православни свештеници и калуђери. У недостатку православног свештенства Србима се у Аустријској царевини - при крштењима, венчањима и сахранама – са великом благонаклоношћу и предусретљивошћу стављају на располагање католички свештеници.

Због чињенице да је велики број Срба у дугом периоду бежао од Турака на територију Аустријске царевине и да је Аустрија вршила много јачи, али и знатно перфиднији, притисак на покрштавање православца (него Турска код исламизације) број Срба који је покрштен у Аустријској царевини био је већи него број Срба који су у Босни прешли на ислам.

Вук Стефановић Караџић (*Живот и обичаји народа српскога*) пише да у његово време (XIX век) укупно има око пет милиона Срба. *Од ови пет милиона може се отприлике узети, да су три милиона закона Грчкога, а два милиона закона Турскога у Босни или закона Римскога у Славонији, Рватској, Далмацији и Босни. Само прва три милиона зову се Срби или Србљи, а ови други не; него они Турскога закона зову се Турци (премда Турски говорити не зна ни од иљаде један), а Римског закона зову се или по пређелима, н.п. Славонци, Далматинци, Илирци, Дубровчани; или, као што ји обично ови други зову, Шокци или (у Бачкој) Буњевци.* Као што видимо Вук је заступник тадашњих европских стандарда по којима се народи идентификују и међусобно разликују на основу језика којим говоре и којим су говорили њихови преци. И због тога он све оне који говоре (и чији су преци говорили) српским - штокавским језиком сматра Србима и ту убраја не само православце (закона Грчкога) него и оне Србе који су прешли на ислам (закона Турскога) и Србе који су се покатоличили или поунијатили и који су римског папу прихватили за свога верског поглавара (закона Римскога).